

CERKVENI GLASBENIK.

Organ Cecilijinega društva v Ljubljani.

Izhaja po enkrat na mesec in velja za celo leto z muzikalno prilogo vred 2 gold.,
za ude Cecilijinega društva in za cerkve ljubljanske škofije 1 gold. 50 kr.

Vredništvo in opravištvo sta na mestnem trgu št. 10.

P e v o v o d j a.

(Spisal Jakob Aljaž.)

(Dalje.)

4. Dinamika.

Pevski zbor, ki ne zna *piano* peti, je zanemárjen in ni veliko vreden. Kadar se *piano* poje, petje vpliva bolj na duha in blaži srcé, *fortissimo* pa bolj na čutnice vpliva. Če velik zbor *piano* poje, je to tako lepó, da se ta lepota nikoli ne dá doseči po enem samem pevcu ali pevki. Se vé, da nekateri pevovodje dinamiko tudi zlorabijo, ker brez vzroka vzamejo *forte* in *fortissimo*, potem zopet *pianissimo* in narávno predávanje pretirajo. Slišal sem že navadne pesni peti, eno vrsto *forte*, eno *piano*, in tako skozi celo pesen enakoméno brez vzroka; ta enakopravnost ni na pravem mestu. Tudi tû velja: Kdor hoče preveč doseči, nič ne doseže, in kdor preveč efekta želi napraviti, ga nič ne napravi, ker narurne zakone prestopi in se tako stori smešnega; od veličastnega do smešnega pa le en korak. — Drugače se predávajo homofonne skladbe, kjer glasovi vsi ob enem času dalje korakajo in iste zloge izgovarjajo, in zopet drugače se predávajo polifonne skladbe, ki imajo veliko imitacij (posnémanja), kjer en glas začné, drugi pa čez nekoliko časa na tisti, ali pa na kak drugi legi posnéma. To posnémanje mora biti jasno in določno, tedaj naj glas, ki posnéma, začne precej krepko, ne pa preveč tiho in boječe. Vsaj je takó tudi v navadnem življenji. Eden v družbi kaj pové ali vpraša, drugi odgovori, in govorica postaja zmiraj glasnejša in živahnejša. Čveteroglasno polifonno petje je podobno štirim čverstim, pa samostojnim možém, ki vsak svojo misel pové, vendar se na zadnje v dobri reči vsi zedinijo, da ni prepira med njimi ter v lepem soglasji jenjajo. Pri homofonnem petji pa glasovi niso tako samostojni, ampak en glas (navážno prvi) je gospodar, in ta ukazuje, in kamor ta gré, drugi brez prave samostojnosti za njim potegnejo in ž njim enakoméno stopajo. Zbori, ki niso zeló izurjeni, ne morejo peti polifonnih skladeb, ker so pretežké, ampak le bolj homofonne, ker so bolj lahke. Kakó naj se tedaj predávajo polifonne, kakó pa homofonne skladbe? Sploh je na to vprašanje težko odgovoriti, ker so kompozicije med seboj takó različne, pomen besedi različen, različna melodija in notranja zveza takó, da se predávanje in raba dinamike ložej pokaže na posameznem zgledu, kot splošno. Vendar pa splošno

veljá pravilo: Pri homofonnih skladbah se rabi več dinamike, pri polifonnih (močno imitiranih) pa se bolj gleda na pravi povdarek (akcent) besedi in kakó se tú predava, kaže bolj umetna notranja sestava skladbe. Pri homofonnih skladbah je zeló važen *cresc.* in *decresc.*, in ta dva gresta vedno eden za drugim in si roko podajata, enako, kakor pri patetičnem deklamovanji. Zmiraj je gledati na pomen besedi, da se vé poslužiti pravih sredstev, le potem bo petje pravi vtis naredilo. Tedaj se tudi *Falsi bordoni* (kjer na en akord pride več zlogov ali besedi) ne jemljejo zmiraj enakoméno, ampak po pomenu besedi hitreje ali počasneje, nekatere besede z večim povdárkom, druge z manjim. Tudi lahka skladba bo velik vtis naredila, če se prav predáva, *piano, cresc., decresc., forte, mezzo forte, sforzando, marcato, < >, accell., ritard.*, na pravem kraju sopsti, besede prav povdarjati: Gospod, ne Góspod; poj kakor govoriš: Pridi molit o kristjan, ne pa: Pridi molit o kristijan, (kakor bi hotel vsak zlog enako povdárati in vleči). Poj: *Kyrie, Domine, mundi, nobis.* Varovati se je tedaj monotonije, enoternosti, dolgočasnosti. Večkrat se bere v muzikalnih listih: „Izurjenost kakega zbora se pokaže v *piano* in *pianissimo*. *Forte* peti zna vsaki zbor“. Nekateri mislijo, da je vpitje petje“. *Piano* peti pa ne zna drugi, kakor tisti, ki zna na pravem mestu sopsti, in sapo v plúčih hraniti za tiste kraje, kjer se veliko sape potrebuje, da se beseda in muzikalna fraza ne pretrga. Če zbor ne pozna *piano*, ne pozna tudi pravega *forte*, če tudi zmiraj *ffo* poje, ker ni nobenega razločka, je sicer veliko hrupa, pa malo moči.“ Dobro je tudi, da pevovodja večkrat pevce opomni, naj samoglasnike in soglasnike prav izgovarjajo, in pri petji prav usta odpérajó, kar so se sicer že pri začetnem navódu učili, pa so pozabili. Da izgovoriš in zapoješ lep, čist, jasen *A*, usta dosti odpri, da lahko dva prsta notri vtakneš (poglej se v zrcalo!), jezik naj spodaj ravno leži, kajti če jezik krivo držiš, se ti neprijeten glas iz grla sliši, kakor bi polne usta žgancev imel. Če usta skupaj tišiš, glas tudi ne more prave moči imeti. Veliko starih pevcev in pevk še vedno *A* tako poje kot *O*, ker jih ni nobeden na to napako opomnil. *E* se ne poje tako kot madjarski *ö* (Gö-dölö) itd. Soglasnika *st, št*, naj posebno večí zbori ne izgovarjajo pretrdo, ker bi preveč šumenja napravilo, kakor bi hoteli kokoši poditi. Največkrat se pa pevski zbori v tem pregrešijo, da nekateri pevci zaostajajo in vlečejo ter točno, ritmično gibanje motijo; tega je večidel kapelnik kriv, ki sicer zeló z roko maha, pa nobeden nanj ne porajta! Poglej izvežbane vojake, kako precizno vsi na enkrat stopajo in ostanejo, kakor poveljnik ukaže, — tako dela izurjeni pevski zbor. Zdaj pa poglej, s kakim trudom kmečki konji vlečejo po blatni cesti težko obloženi tovorni voz; komaj še migajo, dasiravno voznik zeló nad konji kriči, — to je podoba neokornega pevskega zbora in kapelnika. Recimo, kaka posvetna pesen gre krepko, hitro v četrtinkah $\frac{4}{4}$, kakó naj poje zbor? Če bi pel (♩ ♩ ♩ ♩) enakoméno eno noto kot drugo, ali pa vse note enako glasno, bi bilo slabo. Prvič mora že noto na 1 in 3 bolj povdárati, kot na 2 in 4 (se vé, da ne pretirati), drugič pa mora večji zbor peti ne prav cele četrtinke, ampak nekako tako, kakor bi bilo pisano (♩ ♩ ♩ ♩) (pa tudi to se ne smé pretirati); potem bo šlo petje lahno, gladko, precizno. Tedaj discipline je treba; kapelnik je kakor oficir,

vse mora nanj gledati, se ga bati, in vsak migljej razumeti in hitro spolniti. Pri nekaterih skladbah je *rythmus* posebne važnosti. Overture k „*Figaro*“ in „*Don Juan*“ Mozartu niso mogli nikdar dosti hitro igrati. Ko je enkrat pri skušnji muzikante z velikim trudom do svojega „*presto*“ pripravil, da so že vsi utrujeni z zobmi škripali, tedaj jih Mozart še le pohvali: „Zdaj je bilo dobro; zvečer pa le še malo bolj hitro!“ Se vé da, v cerkvi se taki „*presto*“ ne spodobi. Naj važniše pa je: Pevovodja naj si izbere takih skladb ki so njegovemu pevskeemu zboru primerne. Tedaj naj začne učiti lahke pesni enoglasno s spremljevanjem orgel; vsi pojejo en glas, moški v oktavi niže. To petje je lahko izvršiti, pa je tudi zelo lepo in veličastno; vsaj je katoliška cerkev več kot tisoč let le enoglasno pela, ker harmonije še poznali niso, in pred altarjem še zmiraj enoglasno poje; in kdo vé, če se ne bomo ko temu nazaj vrnil? Na ta način se lahko vse pesni cerkvene pesmarice „*Cecilije*“ pojejo. Dobro je pa, nekatere pesni za enoglasno petje en ton niže transponirati (prestaviti). Nikjer na Kranjskem ni tako slabih pevcev, da bi se pri količkaj umnem podučevanju ne navadili teh lahkih pesen enoglasno peti; pa mislim, da tudi ni najti organistov, ki bi ne bili zmožni teh pesni spremljati. Če bi se pa vendar taki organisti našli, naj muziki „*addio*“ rečejo, ker se je nikjer niso učili, ali pa so učeniki preveč milostjivo ravnali, če jim niso pri skušnji „*zweite*“ dali, in župniki in farmani so preveč potrpežljivi, da take skripače pri orglah trpijo. Ko so se pevci privadili peti enoglasno, začnejo ravno te pesni peti večglasno homofonno, s časom pa druge umetnejše polifonne, in to je krona izurjenega pevskega zbora in konečni cil neutrudnega pevovodje.

(Dalje prihodnjič.)

Spomini iz preteklih dni.

K., konec aprila 1885.

III.

„*Viribus unitis!*“ Ta izrek sem začel premišljovati, ko sem bil po prestanih skušnjah skoraj osamljen. Sicer ste to dve kratki besedi, toda velike važnosti, ako se uresničite v življenji. In uresničili smo ji z dobrimi prijatelji, da še danes blagrujemo uro, katera nas je združila k skupnemu delovanju. Kaj pomaga namreč reforma samo v eni župniji, ako pa družih deset ali dvajset o tem ničesar ne vé? S privoljenjem deželske gosposke in s spodbudilnim odlokom knezoškofijskim smo ustanovili torej dekanijsko cecilijino društvo.

Gospodom, katerim je bilo cerkveno petje uže od nekdaj zadnja skrb, se je čudno zdelo, ko slišijo na vrata trkati ter čujejo besede: „Vi ste čuvaji svetišča in svetih obredov. Pozlatili ste altarje, napravili ste dragoceno cerkveno obleko, poskrbite torej nekoliko tudi za cerkveno glasbo, ki ima prvo mesto pri Vaših duhovskih opravilih in ki tolikanj povzdiguje častljivo obhajanje službe božje!“*) Toda ta glas je bil nekoliko neprijeten, ker je nakladal novo skrb in klical na delo. Zato se je zdelo to društvo nekaterim najnepotrebnije na celem svetu, drugi so ga prezirali, tretji imeli različne izgovore itd.

*) *Meminerint rectores ecclesiarum cantum ecclesiasticum divinatorum officiorum solemnitati non parum inservire.* (Concilium provinciale Tolosanae 1850.)

Kakor za vsako novo reč, tako je bilo pa tudi za naše društvo mnogo vnetih, da! celo navdušenih. „Sedaj mora biti naenkrat vse drugače“, tako so govorili. Povzdigovali so zato cecilijino idejo v tretja nebesa in napivali na zdravje osnovalnega odbora. Mislili so, da je s prvim korakom uže dosežen vrhunec visokega gorovja in da se kar precej uresničijo besede svetopisemske: „*Ecce nova facio omnia*“. Mi pa smo od daleč gledali blede odsvit boljše prihodnosti.

Prišel je dan prvega občnega zbora. Mesto, kjer je bilo zborovanje, je obleklo praznično obleko. Z vihrajočimi zastavami je sprejelo došle cecilijance in povsod, na ulicah in po hišah se je govorilo o nenavadni slovesnosti. Sv. Cerkev je obhajala ta dan spomin svetega spoznavalca Petra Alkantarskega. Veliko smo se trudili poprejšne dni, da so se naši pevci — 24 jih je bilo — dobro naučili posamezne točke in imeli smo veselo zavest, da smo storili vse, kar je bilo v naši moči. Bili smo pa zato tudi z vspehom prav zadovoljni. Krasni introitus „*Justus ut palma florebit*“ se je veličastno razlegal v lepi gotični cerkvi in s tem je bil koral v dovršenem prednašanji ustanovljen v božji hiši, da se tudi o njem reči zamore: „*plantatus in domo Domini, in atrius domus Dei nostri*“. Gotovo je bil Bog vesel našega petja, še bolj pa pokorščine, katero smo Cerkvi s tem skazali, da smo dali sveti liturgiji častni prostor na koru. Po božji službi je rekel marsikateri: „To je v resnici cerkveno“. Nekdo navzočih pevovodij je opomnil: „Bog mi odpusti dosedanjo frivolnost!“ in tretji je rekel naravnost: „Preklel sem danes, kar sem poprej častil in v časti bodem imel zanaprej, česar do sedaj nisem poznal in zato tudi ne cenil“. Sploh vsi smo trdno sklenili, da ne bodemo omahovali več na dve strani, da ne bodemo sedeli eno nedeljo pri Gospodovi mizi, drugo pa pri šumu posvetnega veselja, temuč da se hočemo držati vedno in vselej le onih skladb, v katerih veje resnobni in pobožni duh sv. Cerkve.

Toda kdo bi razumel omahljivost človeško! Danes navdušenost plamti, jutri pojema in nazadnje popolnoma ugasne. Ko so se naši cecilijanci zopet streznili in ko je bilo treba prijeti za delo, tedaj so sprevideli, da ima društvo res lepa pravila na papirji, toda kdaj in kako uresničiti jih brez truda tudi v dejanji? Sè samo vemo, ki se tako hitro ohladi in z lepimi besedami, katere nič ne stanejo, pa ne bodemo prišli za ped dalje. In ravno sedaj smo se dotaknili rane, ki je najbolj skeleča in ki se bržkone nikoli ne bode zacelila. Veliki večini naših organistov manjka namreč potrebne izobraženosti in veselja ali vneme do reči same. Do zadnjih časov so pustili vse krivo ravno, šlo je svojo pot tako dobro ali tako slabo, kakor je nanoslo. Toliko let intabulirane maše se pač težko opusté, ker se jih tudi nevkretna roka polagoma privadi. Take ne prizadenejo nobene skrbi, ne prizadenejo nobene preglavice in zato tudi nij treba dosti ali nobenih skušenj. Tako je bilo poprej, zakaj toraj sedaj nekaj družega, česar nobeden ne pozna in tudi nobenemu ne dopade? Ljudem je poprejšne všeč in gospod so tudi s starim zadovoljni. Sami izgovori, katere bi Nemeč posnel v besedah: „Was ich nicht weiss, macht mir nicht heiss“. Nekateri pevovodje so se pa vendar novejših boljših skladb poprijeli, toda sè svojo topostjo — *sit venia verbo* — so vse pokvarili na ta način tudi cecilijanstvo ob „kredit“ pripravili. Zato je pač opravičena tožba

ljudstva, katera pravi, da je to petje za mrtvaško opravilo in za mrtvaški sprevod. O kdaj bode prišel tisti srečni čas, ko bodo spoznali naši organisti življenje, katero se v mrtvi partituri nahaja in navdihnili skladbi tistega duhá, katerega skladatelj zahteva! „Duh je, ki oživlja!“ se mora po pravici reči tudi tukaj. Nekatere Witt-ove kompozicije so zelo priproste videti, kakor da bi ne imele ničesar posebnega v sebi. Toda naj le pravi mož k dirigiranju pristopi, on bode kmalu dokazal, kaj da za temi priprostimi skladbami tiči. Zato ne moremo pevovodjem nikoli dosti priporočiti, da naj pazijo na tempo, na vsa dinamična znamenja, na naravno izreko besedi in na pravo oddihovanje. Toliko časa pa, dokler bodo brez razuma skladbe trpinčili, bodo cecilijanstvu več škodovali, kakor koristili, ker o njih veljajo besede: „Varujte me pred mojimi prijatelji, svojih sovražnikov se bodem že sam obvaroval“.

Zato ne nakladajmo našim ABC-organistom težkih skladb, katerih v svojem življenju bržkone nikoli razumeli ne bodo, ampak dajajmo jim lahko hrano, katero more njihova izobraženost prebaviti.

Do tu sežejo spomini iz preteklih dni. Marsikaj bi bilo še omeniti, kar pa nij za javnost. Toliko še pristavljam, da sem prejel v sredi vojskovanja dekret, kateri me je klical drugam v službo. Nekatere je ta novica ožalostila, večina pa je rekla: „Saj dobimo družega“. Prijazno se toraj poslovim od prijateljev in neprijateljev in uže drugi dan korakam s povezano culico „*ultra montes*“ v boljšo deželo. Sedaj se je spremenilo bojišče v mirno delovanje na cerkveno-glasbenem polji, toda čez dobro leto me pokliče osoda (ali kaj?) zopet nazaj k društvenemu delovanju.

J. Borovski.

Spremenljive pevske molitve pri sv. maši

ob nedeljah in zapovedanih praznikih l. 1885. (po direktoriji ljubljanske škofije.)

(Dalje.)

3. maja. Dom. IV. p. Pasch. Najdenje sv. križa. (*Invent. s. Crucis*), dup. 2. cl.

Introitus.

Nos autem gloriári opórtet in Cruce Dómini nostri Jesu Christi, in quo est salus, víta et resurréctio nostra: per quem salváti et liberáti sumus, alleluja, alleluja. Ps. Deus misereátur nostri, et benedícat nobis: illúminet vultum suum super nos, et misereátur nostri. V. Gloria Patri. Ton. IV.

Mi pa se moramo ponašati s križem Gospoda našega Jezusa Krista, v katerem je rešitev, življenje in vstajenje naše: po katerem smo rešeni in oproščeni, alleluja, alleluja. Ps. Bog se nas usmili, in nas blagoslovi: naj razsvetli svoj obraz nad nami in se nas usmili. V. Čast Očetu. Ton IV.

Pro Graduali.

Alleluja, alleluja. V. Dicite in géntibus, quia Dóminus regnávít a ligno. Alleluja. V. Dulce lignum, dulces clavos, dúlcia ferens póndera: quae sola fuísti digna sustinére Regem coelórum et Dóminum. Alleluja.

Alleluja, alleluja. V. Pripovedujte med národi, da Gospod kraljuje s križa. Alleluja. V. Sladki les, sladki žebli, sladko breme nosite: ki si bil edini vreden podpirati kralja nebes in Gospoda. Alleluja.

Offertorium.

Déxtera Dómini fecit virtútem, déxtera Dómini exaltávit me: non móriar, sed vivam et narrábo ópera Dómini, Alleluja.

Desnica Gospodova je skazala moč, desnica Gospodova me je povišala: ne bodem umrl, ampak živel bodem, in oznanoval dela Gospodova, alleluja.

Communio.

*Per signum Crucis de inimicis nostris
libera nos, Deus noster, alleluja.*

Po znamenji križa reši nas naših sovražnikov, o naš Gospod, alleluja.

10. maja. Dom. V. p. Pasch. Sv. Antonin, škof spoznov. (*S. Antonini, Ep. C.*) dup.

Missa „Statuit“; vse kakor na str. 42. „Cerkv. Gl-a.“ 1884. l.

14. maja. Vnebohod Gospodov. (*Ascensionis Domini*), dup. 1. cl. cum. Oct.) Glej „Cerkv. Gl.“ 1884. l., str. 41.

17. maja. Dom. infr. Oct. Ascens., VI. p. Pasch. Sv. Maksima, devica. (*S. Maximae V.*), dup.

Missa „Dilexisti“; kakor v „Cerkv. Gl-u.“ 1884. l., str. 90., razen graduala, namesto katerega je:

Alleluja, alleluja. V. Adducuntur Regi virgines post eam, proximas ejus afferuntur tibi in laetitia. Allel. V. Spécie tua, et pulchritudine tua, prospere procede et regna. Alleluja.

Alleluja, alleluja. V. Peljane bodo h kralju device za njo; nje družice bodo k tebi peljane v veselji. Alleluja. V. V brhkoti svoji in lepoti svoji začni, srčno hodi in kraljuj. Alleluja.

Tudi se pristavi, kakor sploh o velikonočnem času, introitu pred Ps. dvakratni alleluja; ofertoriju in comuniji pa po enkrat.

24. maja. Binkoštna nedelja. (*Dom. Pentecostes*), dup. 1. cl. cum. Oct. privil. Glej „Cerkv. Gl.“ 1884. l., str. 42.

25. maja. Binkoštni ponedeljek. (*Fer. II. Pentecostes*), dup. 1. cl. Glej „Cerkv. Gl.“ 1884. l., str. 43.

31. maja. Presveta Trojica. (*Ss. Trinitatis*), Dom. 1. p. Pent. dup. 2. cl. Glej „Cerkv. Gl.“ 1884. l., str. 49.

(Dalje prih.)

D o p i s i.

— **Iz Kamnika**, 14. aprila 1885. — Ubogi Kamnik! Vse ga daje, konservativni listi se hudujejo nad njegovim liberalizmom, liberalnim je menda še premalo liberalen in zdaj se oglasi še mirni „Cerkv. Glasbenik“ in graja njegovo cerkveno petje. Ali ni to hudo? — Da bo pa kaj spremembe, naj ravno ta „Cerkv. Glasbenik“ prvi kaj veselega pové o tem čudnem kraji. Za danes naj pové, kakó veselo napreduje in kakó vneto se goji „cerkveno“ petje v tukajšnji samostanski cerkvi. Tu bo marsikateri prijatelj cerkvenega petja debelo pogledal; saj v živem spominu nam je še vsem osodni dopis iz Kamnika, ki je presojal ondotno petje in vzbudil toliko govorjenja pri poklicanih in nepoklicanih. Toliko je gotovega, da je imelo cerkveno petje že od dné svojega prerojenja veliko prijateljev kakor sploh med sinovi sv. Frančiška, takó tudi v našem samostanu, če tudi je bilo petje na koro vsled posebne razmere — po starem. Za preteklo naj nas pa odškoduje sedanje. Predno je letos „Cerkv. Glasb.“ še kaj spregovoril o tukajšnjem petji, se je razlegalo tudi v samostanski cerkvi cecilijansko petje in zdaj je za stalno zavzelo prostor na koro gotovo v veselje vseh prijateljev lepega petja. Ni še ravno dolgo od tega, a dobra stvar urno napreduje in se razvija. To kažejo pesni, ki so se veliki teden pele.

Veliki četrtek se je pela slovesna koralna maša, kakor je v Ordinariju *Missae*. Veliki petek zjutraj pri cerkvenem opravilu „*Passio*“ kakor v „*Offic. Hebd.*“ Peli so ga šolski dečki, ki pred malo časom poprej še pojma niso imeli o notah. Zvečer so peli ravno ti mladi pevci nekatere postne pesni, kakor so v „*Ceciliji*“ str. 116, 118, 130, 248.

Lamentacije so se pele s pomočjo dečkov, kakor so v „*Officiju Hebdomadae S.*“ po Pustetovi izdaji. „*Oratio Jeremiae*“ v Matutinu za Veliko soboto so peli sami dečki.

Petje na Veliko soboto je bilo kakor Vel. četrtek. Pred ustajenjem se je pel *Matutin*, kakor je predpisan v „*Off. Hebd.*“; pri procesiji so se pa glasile velikonočnice

iz „Cecilije“ str. 138, 139, in pa one iz P. Angelikove zbirke „Postnih in Velikonočnih napevov“. Slovesno opravilo na Veliko nedeljo je pa povzdigovala dobro dovršena maša „In honorem SS. Angelorum Custodum“ od Schweitzer-ja. Kakor vidite se v našem samostanu res pridno goji pravo petje. Da nam je pa pričakovati v kratkem času prav velikega napredka v tem oziru in da bo postal naš samostan z a v e t j e cerkvenega petja, s tem upom in prepričanjem nas navdaja vnema, katero ima ves samostan do vsega cerkvenega in po tem takem tudi do pravega petja. Že navdušenost in požrtovalnost g. organista (bil je prej podpredsednik cecilijinega društva na Goriškem), kakor tudi P. gvardijana in ostalih gospodov nam je porok, da so necerkvenemu petju za zmiraj vrata na kor zaprta. Bog daj! Da bi preobrat v tej cerkvi posnemali tudi ondi, kjer je petje še vedno tako, kakor da bi se še nobena preosnova v njem ne bila storila in kakor da bi še ne bilo v Ljubljani cecilijinega društva!

Še nekaj. Ko se je imelo v imenovani cerkvi petje preosnovati, so trdili nekateri črnogledi, da bo odslej cerkev prazna. To je bilo prazno strašilo. Zdaj je cerkev ravno takó, da še bolj obiskovana kakor prej in večkrat je ljudstvo kar natlačeno. Tudi o nevolji ljudstva, s katero se je nekaterim dobro zdelo strašiti, ni zdaj ne sluha ne duha, pobožno ljudstvo je s novim petjem zadovoljno. Kaj da pa oni pravijo, katerim je cerkev deveta briga, in le po liberalnih gostilnah zabavljajo, zato se pa pameten človek ne meni.

O petji v Kamniški farni cerkvi, kjer je pa cecilijansko petje že več let vpeljavno, pa pri drugi priložnosti, ako ustrežemo (Gotovo! Vr.) bralcem „Glasbenikovim“. B.

Iz Gornje Tribuše je „Cerkv. Gl-u.“ došel dopis, katerega pa v isti obliki ne moremo natisniti. Vrhuni se namreč v nevolji nad pohlevnim dopisom iz Godoviča v 2. št. „C. Gl-a.“ in želi, naj bi se ono sporočilo o Vojskarskih pevcih, ki so lansko jesen o priliki sv. birme peli v G. Tribuši, popravilo s tem: „da Vojskarji niso peli sami, ampak združeni s tukajšnjimi pevci, tedaj le kakor v pomoč“. Ta popravek radi sprejmemo, kakor tudi memogredoče kratke sporočilo, da se v G. Tribuši „komaj eno dobro leto v cerkvenem petji podučujejo štiri majhne dekline, dva fantinčeka in dva možka“; drugo nepotrebno besedičenje je zadel „rudečkar“, — mislimo da ne stvari na škodo.

Iz Spodgore.*) Cerkevno petje je zadnja leta v naši škofiji napredovalo. Nedostojni napevi so omolknili, posvetnih pesni ni več slišati v cerkvah, in sploh orglavci tekmujejo, da bi zadostili cerkvenemu zahtevanju in določilom. Pritrditi pa tudi moramo, da cerkveni predstojniki radi podpirajo zadevna prizadevanja orglavcev, ter tudi sem ter tje nove cerkvene napeve kupujejo. Kar zadeva plačo orglavca in cerkvenih pevcev in pevk, je tã nekaj opomniti.

Orglavci so imeli do leta 1870. le malo plačo. Od leta 1870. počenši se je pa ta plača zdatno boljšala, in sicer tako, da ima orglavec srednje vrste že kakih 50 gld.; bolj izvežbani pa in oni, kateri orglajo po trikrat ob nedeljah in praznikih, dobivajo višje plačilo od 50 do 100 gld. in nekateri še celo više. Se vé da jim gre taka plača bolj za trud, katerega jim prizadeva podučevanje pevk v cerkvenem petji, kakor pa za to, da orglajo.

Tudi za cerkvene pevce in pevke se je v zadnjih letih nekoliko storilo. Tako so ranki blagi knezoškof Vidmar svoto denarja in še celo čisti donesek palače cerkvenemu koku resp. pevkam volili. Tudi nekateri drugi dobrotniki so se v svojih oporokah spominjali pevk. Tako ste menda pri neki Ljubljanski cerkvi 2 ustanovi po 80 gld. za cerkvene pevce; toraj ni čuda, da je tudi ondi izborna petje. Tudi so se v nekaterih farah na deželi nagrade za pevke precej povikšale, ker poprej so bile sila majhne. Znana mi je stara fara, kjer so pred kakimi 10 leti dobivale pevke 4 gld. od cerkve, kar je pač prav malo, zlasti če se pomisli, da pevke pri pevskih vajah veliko časa zgubé, in so nekatere mojškre ali perice. Zadnja leta so na Kranjskem veliko potrosili za napravo velikih orgel; pa dozdeva se mi, da veliko preveč, in vendar so orgle mrtvo orodje, mrtev instrument. *Caecilia domina, musica ancilla*, to je resnični pregovor. Recimo da bi se za kake orgle mesto 3000 gld. le izdalo 2600 gld., bi potem ostalo 400 gld., lepa glavnica, katere obresti

*) Ne skladamo se sicer popolnem sè sledečim dopisom, vendar ga damo nepopravljenega, ker takó želi g. dopisnik. Vr.

naj bi se delili v nagrado cerkvenim pevkam. Ker se je dozdej na več krajih o tej reči premalo ozir jemal, in se le orglavec dobro plačeval, pevke pa le malo, toraj ni čuda, da pri velikih orglah sedi večkrat orglavec, ali pevk je včasih le ena, večidel dve, več ko dve so malokdaj. Tako se dostikrat godi, da morajo orgle doneti in bučati, ker ni dosti cerkvenega petja, a orgle, če tudi glasno doneče, ne morejo blagih čutil obuditi, in imajo le tako rekoč namen, da pavze med posameznimi oddelki petja izpolnijo. Toraj ni tudi pristojno, da nekateri orglavci predolge preludije igrajo, postavim časih od povzdigovanja do zavživauja; ker je res zoperno, dolgočasne, in suhoparne in dolgotrajne preludije poslušati.

(Dalje prih.)

Razne reči.

— († Karol Santner). Dne 19. aprila je v Solnogradu po dolgi bolezni ter previden sè sv. zakramenti za umirajoče, umrl vodja pevskega zbora ondote cerkve sv. Petra, g. Karol Santner, 67 let star. Več let je bil S. c. kr. uradnik, je služil v jetnišnici v Linc-u, Garsten-u in Suben-u in bil l. 1870. kot oskrbnik Suben-ski umirovljen. Potem se je podal v svoj rojstni kraj, v katerem se je popolnem posvetil muzikalnim študijam. Zložil je veliko število cerkvenih skladb in jih je med njimi mnogo, da jih smemo smatrati v resnici umetne in ob enem cerkvene. Tudi kot teoretik je delal na glasbenem polji; spisal je: „Handbuch der Tonkunst“ in „Winke über die Figuration der Violine“. Kakih 10 let je bil S. predsednik Cec. društva v Solnogradu, kjer ga je vse spoštovalo in je vse kroge užalila njegova smrt. R. I. P.

— Kan. dr. Fr. Witt je priobčil v 4. štev. svoje „Musica sacra“ odprto pismo do č. g. Gverina Amelli-ja, glavnega predsednika laškega Cec. društva v Milanu. Radi bi vse pismo priobčili, ker kolikor toliko tudi velja za naše razmere; a piči prostor nam to zabrani in zato posnamemo le najimenoitnejše. Ako hočete, pravi dr. Witt, v Rimu in v Italiji cerkvene postave gledé cerkv. glasbe v resnici izpeljati, morate si 1) takih kapelnikov, pevovodij in organistov vzgojiti, ki pravo cerkveno glasbo temeljito razumé; 2) morate jim takih pevcev (dečkov in mož) izročiti, da jih bodo mogli rabiti in do dobrega izuriti; 3) morate vkus duhovnikov sè strokovnjaškimi predavanji o pravilih in zgodovini cerkvene umetnije sploh (in še posebej cerkv. glasbe) zboljšati in se morajo duhovniki za cerkv. glasbo in za cerkv. pevske zборе živo zanimati in jo kolikor moč podpirati. Takó in le takó se je na Nemškem, v Ameriki, na Holandskem i. t. d. cerkv. glasba zboljšala; takó in le takó se more v Italiji, Franciji, Španiji in drugod njena reforma dognati.

— Scuola gregoriana v Rimu vrlo napreduje in rimski časniki raznih načel, cerkveni in liberalni, so polni njene hvale. Tako n. pr. piše „Libertà“ (23. jan. t. l.) da si je Scuola gregoriana pridobila veliko slavo z izvrševanjem cerkv. skladb Palestrine, Vittorije in drugih imenitnih laških mojstrov; in 17. febr. celó pravi liberalni list, da popevanje greg. šole „je pikra graja za druge rimske kapelnike“. Tudi „Popolo romano“ in „Osservatore rom.“ jo hvalita, ter naravnost pravita: „L' esecuzione fu splendida“.

— Bavarska vlada je zaukazala, da bode na bavarskih učiteljskih pripravnicah odslej poduk v harmoniji trajal po 5 (reci pet) let, v orglanji pa štiri leta, in to za vse pripravnike — obligatorično.

— (Pedal-harmonij, ki si sam meh goni.) Učitelj G. Büss v Canstadt-u na Virtemberškem je orglavčevo gibanje pri igranji s pedalom v to porabil, da si sapa za svoj instrument sam oskrbuje. Na obeh koncih balansajočega sedala ste vmešeni dve navpični palici, kateri ste po vodih zvezani z mehovi, i. t. d. Ta naprava ima že svoj patent; dá se tudi pri starih instrumentih vdlati.

— Kapelnik stolnice v Pragi, g. J. N. Škroup, obhajal je dne 8. marcija 40letnico svojega imenovanja za to službo. Rojen l. 1811. (oče je bil učitelj), kazal je že zgodaj svojo nadarjenost na glasbo; komaj 9 let stari deček je bil že zanesljiv pevec, 11 let star je zložil, brez vsega teoretično-glasbenega poduka, latinsko mašo, igral več instrumentov, — tudi na orglah. Po dovršeni gimnaziji se je poprijel kmetijstva, a l. 1836. postal glasbeni vodja pri mestnem gledišči v Pragi, kjer je zložil več oper; l. 1838. je prevzel vodstvo kora v križniški cerkvi, l. 1845. pa ga je imenoval kapitel metropolitanski kapelnikom stolnice. Njegove zasluge na tem mestu so dokaj znane. — J. N. Škroup je do danes zložil 41 maš, 8 requiem, 8 Te Deum, 140 gradualov in ofertorijev; za svojo 40letnico še posebej vokalno mašo, katera se je tudi 8. marcija pela.

Pridana je listu 5. štev. prilog.

Odgovorni vrednik lista Janez Gnjezda. — Odgovorni vrednik glasb. priloge Anton Foerster.
Zalaga Cecilijino društvo. — Tiska R. Milic.